

6.DERS ÖZETİ

PROGRAM TÜRLERİ VE PROGRAM GELİŞTİRME

1 . Giriş

Guterk'in de belirttiği gibi eğitim, en genel anlamıyla bireyi kültürel yaşama hazırlayan tüm sosyal süreçleri içerir.

Eğitimin işlevlerinin gerçekleştirilmesinde eğitim programları önemli bir role sahiptir.

Eğitim programı, insan, toplum ve onun bir çıktısı olan kültür ile sürekli ilişki içinde olan dinamik bir nitelik taşır. Toplumun ulaşmak istediği genel hedefler, hükûmet politikaları, birey ve toplumun gereksinimleri ve bu gereksinimlerdeki değişim, buna etki eden bilimsel ve teknolojik gelişmeler ve benzeri birçok durum eğitim programlarının şekillenmesini etkileyen önemli etmenlerdir.

Bu ünite de öncelikle eğitim programı kavramına yönelik yapılan tanımlar irdelenecek, ardından program türlerine ilişkin yapılan sınıflandırmalara yer verilecek ve son olarak program geliştirme süreci üzerinde durulacaktır.

2 . Eğitim Programının Tanımı

Eğitim programının ne olduğu konusunda alanyazında yani literatürde çok sayıda tanıma rastlamak mümkündür. Eğitim programının temel sorunları üzerine değinen ve bu konuyla ilgili 1918 yılında ilk kitabı yazan Bobbit, Latince "yarış alanı" ve "yarış" anlamından yola çıkarak eğitim programını "çocuk ve gençlerin yetişkin yaşamında yapılması gereken şeyleri iyice yapabilme becerisi geliştirmek ve her açıdan yetişkinlerin olması gerektiği gibi olmak için yapmaları ve deneyimlemeleri gereken şeylerin toplamı" biçiminde ele almıştır.

Eğitim programları alanındaki önemli çalışmalarıyla tanınan Tyler bu kavramı, geçmişte ya da şu andaki uygulamalar ile bilimsel ve kuramsal çalışmalardan elde edilen amaçlar doğrultusunda biçimlenmiş öğrenci yaşantılarının bütünü olarak tanımlamıştır.

English'e göre program, okul ya da okul sistemi içinde en azından öğretmenlerin öğrencilere öğretmesi gereken içeriği ve kullanabilecekleri yöntemleri içeren bir doküman ya da plandır.

Posner ise hem öğretmene hem de değerlendirme sürecine karar vermeye olanak sağlayan öğrenme ürünleri dizisi olarak ele almaktadır.

Ornstein ve Hunkins ise eğitim programını kendine özgü temelleri, bilgi alanları, araştırma yaklaşımları, kuramları, ilkeleri ve uzmanları olan bir çalışma alanı olarak tanımlamışlardır.

Eğitim programı kavramı Türkiye'deki araştırmacı ve düşünürler tarafından da çeşitli biçimlerde tanımlanmaktadır. Eğitim programları alanının öncüsü Varış'a göre eğitim programı, "Bir eğitim kurumunun, çocuklar, gençler ve yetişkinler için sağladığı millî eğitimin ve kurumun amaçlarının gerçekleşmesine dönük tüm faaliyetleri kapsar."

Yine program geliştirme alanına önemli katkılar sağlamış olan Ertürk, eğitim programını, "yetişek" kavramını kullanarak açıklamaktadır ve yetişegi "Belli öğrencileri belli bir zaman süresi içinde yetiştirmeye yönelik düzenli eğitim durumlarının tümü." olarak tanımlamaktadır.

Sönmez, de eğitim programı kavramı yerine "yetişek" kavramını kullanır ve ona göre "Yetişekler, öğrencide gözlenmeye karar verilen hedef ve davranışları, onların içerikle bağlantısını, eğitim ve sinama durumlarını kapsar."

Yukarıda bir kısmına yer verilen tanımlar incelendiğinde eğitim programının kimi zaman öngörüşel kimi zaman tanımlayıcı kimi zaman da her ikisini kapsayıcı biçimlerde tanımlandığı görölmektedir. Öngörüşel tanımlar, genel olarak bir reçete gibi neyin olması gerektiğini ele alan tanımlardır. Tanımlayıcı ya da betimsel tanımlar ise çoğunlukla edinilmiş yaşantılara, bir diğör deyişle geçmişe vurgu yapar (Ellis, 2015).

Toplumların temel değeri, anlayışları ve beklentileri üzerine temellendirilen eğitim programı, Demeuse ve Strauven'in de belirttiğı gibi planlı bir biçimde ulaşılması beklenen sonuçlara göre öğretimin düzenlenerek uygulanmasına yol gösteren bütüncül bir bakış açısı sunar.

Programı tanımlama çabalarının çeşitliliğı yanında kimi zaman ne olduğuna ilişkin yorumlamalarda da bulunulduğu söylenebilir. Program kavramıyla ilgili yapılan yorumlardan bazıları şunlardır (Hewitt, Demeuse ve Strauven, Ellis, Ornstein ve Hunkins, Oliva):

Program;

- Siyasi bir araçtır. Bu görüşe göre eğitim programı dünyada topluma bağıllığı artırmaya çalışan bir araç olarak görölmektedir.
- Hizmet etmekte olduğu toplum ve kültürünün bir yansımasıdır.
- Toplumsal etkinliklerin bir sonucudur.
- Aralıksız çalışan bir yeniden düzenleme sürecidir.
- Ne öğrenildiğidir.
- Okulda alınan tüm derslerdir.
- Öğretme ve öğrenmeyi aydınlığa kavuşturan yapıdır.
- Öğretmen ve öğrencinin ellerinde hayat bulan bir varlıktır.
- Eğitimin kalbidir.
- Okullaşmanın özüdür ve okulun varoluş sebebidir.

Eğitim programı ile ilgili yapılan tüm tanımlar, eğitim programının sınırlarıçizilmesi zor bir kavram olduğunu göstermektedir. Ornstein ve Hunkins'e göre bir kişinin eğitim programı kavramı ne kadar keskin ve netse öğrenme-öğretmeyle ilişkili faktörleri yok sayma ve gözden kaçırma eğilimi o kadar büyüktür. Ancak tanımlardaki çeşitlilik ve farklılığa karşın birtakım ortak noktaların olduğu görölmektedir. Bu ortak noktalara bakıldığında eğitim programının bir amaç dizisini, bu amaçların kazandırılmasını sağlayacak içeriğı, içeriğı kazandırmak için kullanılacak etkinlikleri ve öğrenme çıktılarını belirleyecek değeriendirme etkinliklerini kapsayan; öğrenme-öğretme sürecini yönetecek olan öğretmenlere yol gösteren bütüncül bir sistem olduğu görölmektedir.

Buna göre genel olarak bir programın

- amaç/hedef (niçin),
- içerik (ne),
- öğretme-öğrenme süreci (nasıl)
- ölçme ve değeriendirme (ne kadar)

olmak üzere dört birbiriyle sıkı ilişkili öge üzerine kurulu bir yapı olduğu söylenebilir. Program kavramına ilişkin tanımlarda farklılıkların olması, programın oldukça kapsamlı ve tek bir

biçimde açıklanamayacağının bir göstergesidir.

TURKIPEDIA